

Vastaus valtuustoaloitteeseen: Esteettömiä, toiminnallisia puistoja ja virkistysalueita

Kunnanhallitus 12.08.2024 § 162

Valmistelija hallintojohtaja Riina Kivistö

Lempäälän kunnan hallintosäännön 2 luvun 6 §:n mukaan vaikuttamistoimielimillä on suora aloiteoikeus. Aloitteet jätetään ja käsitellään samalla tavoin kuin valtuutettujen aloitteet.

Hallintosäännön 17 luvun 2 §:n mukaan aloitteen käsittelee 8 kuukauden kuluessa se viranomainen, jolla on toimivalta tehdä päätöksiä aloitteen tarkoittamassa asiassa.

Kunnanvaltuuston kokouksessa 12.6.2024 vammaisneuvoston edustaja Marja Sundström jätti vammaisneuvoston aloitteen ”Esteettömiä, toiminnallisia puistoja ja virkistysalueita”.

Kunnanvaltuusto lähetti valtuustoaloitteen kunnanhallituksen valmisteltavaksi.

Lisätietoja: hallintojohtaja Riina Kivistö, puh. 040 133 7485

Esittelijä	Kunnanjohtaja
Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää lähettää vammaisneuvoston aloitteen yhdyskuntalautakunnalle valmisteltavaksi.
Päätös	Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti päätösehdotuksen.
Otteet	yhdyskuntajohtaja

Yhdyskuntalautakunta 04.02.2025 § 6
575/10.03.01.00/2024

Valmistelijat Tiina Pekkala, Sari Juuti, Maija Villanen

Aloite

Vammaisneuvoston edustaja Marja Sundström jätti vammaisneuvoston aloitteen ”Esteettömiä, toiminnallisia puistoja ja virkistysalueita”. Aloitteessa todetaan, että Lempäälän Vammaisneuvosto on jo useamman vuoden pyrkinyt edistämään kaikille kunnan asukkaille soveltuvien virkistys- ja harrastusympäristöjen rakentamista. Vammaisneuvosto on jättänyt asiasta kuntalaisaloitteen vuonna 2018, johon kunta on vastannut. Vammaisneuvosto uusii aloitteensa, koska kunnasta aloitteeseen annettu vastaus ei tyydyttänyt ja vammaisneuvosto katsoo, että esteettömiä puistoja ja virkistysalueita ei ole rakentunut Lempäälään.

Vastaus aloitteeseen

Esteettömyys

Esteettömyydessä on kyse ihmisten moninaisuuden huomioimisesta rakennetun ympäristön suunnittelussa, toteutuksessa sekä hoidossa. Esteettömät ympäristöt ja saavutettavat palvelut mahdollistavat kaikille yhdenvertaisen osallisuuden toteutumisen. Esteettömyydellä tarkoitetaan liikkumisen esteettömyyden lisäksi esimerkiksi kuulemisen, näkemisen, ymmärtämisen ja kommunikaation tarpeita. Esteettömästä ympäristöstä hyötyvät kaikki, mutta erityisesti liikkumis- ja toimimisesteiset sekä ikääntyvät henkilöt. Esteettömyys merkitsee ympäristön turvallisuutta ja laatua kaikille käyttäjille. Ympäristö on esteetön silloin, kun se on käyttäjille turvallinen, toimiva ja miellyttävä.

Valtakunnallisessa SuRaKu-projektissa (Suunnittelu, rakentaminen, kunnossapito: Esteettömien julkisten alueiden suunnittelun, rakentamisen ja kunnossapidon ohjeistaminen katu-, viher- ja piha-alueilla) on määritelty esteettömyystavoitteet ulkoalueille. Projektissa on laadittu esteettömyyskortisto, joissa esitetään yleisohjeet esteettömien julkisten ulkoalueiden suunnitteluun, rakentamiseen ja kunnossapitoon. Kyseinen projekti toteutettiin vuonna 2005 kuuden kaupungin yhteishankkeena, jossa oli yhteistyötahoina mm. Invalidiliitto, Näkövammaisten Keskusliitto, Kuulonhuoltoliitto, Vanhustyön Keskusliitto sekä Helsingin Teknillinen korkeakoulu. Projekti sai avustusta sosiaali- ja terveysministeriöltä. Tampereen kaupunkiseudulta mukana oli Tampereen kaupungin edustaja. Vaikka valtakunnallisten SuRaKu-projektissa määriteltyjen ohjeiden laatimisesta on kaksikymmentä vuotta, ovat ne edelleen yhdessä rakennustapaohjeiden kanssa käytössä ja soveltuva suunnittelu- ja rakentamisohjeistus. Myös invalidiliitto ohjeistaa toimimaan näiden mukaisesti rakennettua ympäristöä suunniteltaessa ja toteuttaessa. Lempäälän kunta hyödyntää SuRaKu-projektissa laadittuja esteettömyysohjeita ulkoalueiden suunnittelussa, rakentamisessa ja kunnossapidossa.

Viime vuosina toteutetut kohteet, jossa esteettömyys on huomioitu

Lempäälä-talo ja sen ympäristö on suunniteltu ja toteutettu aiempaa vahvemmin esteettömyyskriteerit huomioiden. Kulku Tampereentieltä Telkän Taipaleen sillan ja Lukutoukanraitin kautta aina Puistokadulle ja itäpuoliselle junalaiturille on toteutettu esteettömästi. Hankkeessa koko alueen suunnittelun korkoja määrittivät esteettömien väylien maksimaalinen 5 prosentin jyrkkyys, joka ohjattiin yli junaradan. Tämä keskeinen hanke toimii tärkeänä kohteena ja käyntikorttina kunnalle esteettömyyden edistämiseksi. Lempäälä-talon suunnittelussa ja toteutuksessa tehty panostus esteettömyyteen osoittaa kunnan sitoutumisen tähän tärkeään tavoitteeseen. Laadukas esteetön ympäristö on jatkuva prosessi, ja kunnassa pyritään jatkuvasti parantamaan ja oppimaan lisää esteettömyyden edistämiseksi. Tämä edellyttää usein pitkäjänteistä ja jatkuvaa suunnitteluprosessia alkaen jopa yleiskaavan suunnitteluvaiheesta, asemakaavasunnittelun kautta eri aikaisina toteutuvien julkisten ja yksityisten rakennushankkeiden yhteensovittamiseen.

Esimerkiksi paljon käytetyt Telkän Taipale ja Lukutoukanraitti ovat kunnan suosituimpia jalankulkuväyliä sekä ulkoilureittejä. Nämä kohteet ovat helposti saavutettavissa ja tarjoavat monipuolisia mahdollisuuksia liikkumiseen. Liikkuminen on mahdollista kävelyn lisäksi myös erilaisten apuvälineiden, kuten rollaattorin, valkoisen kepin tai käsipolkupyörän avulla, mikä edistää osallisuutta ja liikkumista eri tarpeisiin vastaavalla tavalla. Jalankulkuväylät on suunniteltu tukemaan liikkumista sekä

edistämään ihmisten hyvinvointia tarjoamalla paikkoja rentoutumiseen ja ulkoiluun.

Halkolan liikuntapuisto sai valtion liikuntapaikka-avustusta ja avustuksen ehtona oli esteettömyyden huomioiminen rakentamisessa. Liikuntapuistoon pääsee ajoradasta erotettua jalankulun ja pyöräilyn väylää pitkin tai autolla liikkumisesteisen pysäköintipaikalle. Liikuntarajoitteiselle on mahdollistettu pääsy monitoimikentälle kynnyksettömästi ja koripallokentälle johtaa päälylystetty väylä. Puiston läpi kulkevan reitin pinnoite on kivituhkaa, joka on tiivistetty kovaksi, jolloin lastenvaunujen työntäminen ja pyörätuolilla kulkeminen on kevyempää. Kulkuväylät on valaistu ja niiden kaltevuus sekä leveys ovat esteettömyysohjeiden mukaiset. Kasvillisuus on sijoitettu siten, etteivät ne tule kulkuväylälle. Opasteiden ja pintojen värien kontrastiin on kiinnitetty huomiota, jotta lukeminen on helpompaa.

Birgitan polun nuotiopaikoista osa sijaitsee metsäautoteiden välittömässä läheisyydessä. Näiden saavutettavuus mahdollistaa myös liikunta- ja aistirajoitteisten pääsyn. Esteettämiä nuotiopaikkoja ovat esimerkiksi Vähä-Kausjärvi, Saarikonmäki ja Vähä-Riutta. Nämä kohteet on merkitty kartoissa ja esitteissä inva-merkein, ja niissä on muun muassa inva-wc:t.

Puistojen leikkipaikoista saavutettavia maastonmuotojen puolesta ovat mm. Keskuskentän, Rauhalantien ja Ruskea-ahteen leikkipaikat. Edellä mainituista Rauhalantie on myös aidattu. Osa puistojen pienistä leikkipaikoista ei täytä esteettömyyskriteereitä korkeusvaihteluiden vuoksi tai aitaamattomuuden takia. Leikkipuistoja suunniteltaessa huomioidaan, että leikkitoimintoja on eritasoisille käyttäjille, joissa toimintarajoitteiset lapset voivat leikkiä yhdessä muiden lasten kanssa.

Lempäälän vammaisneuvosto on vuonna 2013 toteuttanut ”Esteetön Lempäälä” -raportin. Raportissa vammaisneuvosto on kartoittanut esteettömyyttä kuntakeskustassa, oppilaitoksissa sekä mm. liikuntapaikoilla ja uimarannoilla. Kartoituksen teon jälkeen on kuntakeskusta rakentunut uudelleen ja moni raportissa esitetty kunnan hallinnassa oleva kohde on uusittu esteettömyys huomioiden. Esimerkiksi kunnan palvelupiste on siirtynyt radan toiselle puolelle Lempäälä-talon palvelukäytävään, ja on nyt kaikkien saavutettavissa.

Olemassa olevien pienten, mutta vaikutukseltaan suurten kohteiden parantamistoimenpiteistä toimii hyvänä esimerkkinä vammaisneuvoston edustajien sekä kunnan infrakunnossapitohenkilöstön katselmus Myllyrannan tapahtumapuistossa. Tuolloin saatiin yhdessä katsottua muutama pieneltä vaikuttava puute, joilla oli suuri vaikutus liikkumisesteisen mahdollisuuteen saapua puistoon ja oleskella siellä. Kyseissä tapauksessa oli kokemusasiantuntijan huomiot arvokkaita, jotta saatiin hyvä ja esteetön ratkaisu aikaiseksi. Toisaalta kunnan henkilöstö pääsi kertomaan tietyt reunaehdot, jotka vaikuttivat sopivan ratkaisun löytämiseen. Jatkossakin voidaan tällaiseen matalan kynnyksen yhteistyöhön panostaa.

Esteettömyyden edistäminen jatkossa

Uudiskohteissa esteettömyys ja esteettömyyden huomioiminen on jo osa normaalia prosessia. Olemassa olevien kohteiden esteettömyystekijöihin sekä rakenteiden parantamiseen esteettömyyden näkökulmasta tulee kiinnittää huomiota nyt ja tulevaisuudessa.

Lempäälän kunnassa suunnittelun apuna käytetään päätösten vaikutusten ennakkoarviointia (EVA). Arviointi tuottaa päätöksentekijöille tietoa valmisteilla olevan asian ratkaisu- ja toteuttamisvaihtoehdoista. Ennakkovaikutusten arvioinnissa voidaan käsitellä päätöksellä olevan asian vaikutusta esteettömyyden ja saavutettavuuden näkökulmasta. Tämä näkökulma on etenkin liikunta- ja leikkipaikka sekä puistoja ja virkistysalueita koskevan päätöksenteon keskiössä.

Valtion avustuskohteiden (mm. liikuntapaikkahankkeet sekä kävelyn ja pyöräilyn edistämisen kohteet) avustuskriteereissä on sisään kirjattuna esteettömyysvaatimusten huomioiminen. Tätä kautta myös jatkossa kohteisiin, joihin kunta hakee avustusta, tulee esteettömyystekijät erityisesti tarkasteltua.

Kunnan Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjemaan on kirjattu toimenpiteeksi vuosille 2027–2028: Päivitetään esteettömyyskartoitus Lempäälän taajamissa. Esteettömyyskartoitus onkin vaikuttava tapa päästä perille yksityiskohtaisesti jo olevista kohteista ja niiden esteellisyystekijöistä. Kartoitusta antaa mahdollisuuden kohdistaa parannustoimenpiteitä vaikutuksiltaan merkittäviin kohteisiin olemassa olevassa rakennetussa ympäristössä.

Yhdyskunnan palvelualueen henkilöstöstä yksi henkilö on aloittanut esteettömyyskartoitajakoulutuksen syksyllä 2024. Tavoitteena on, että jatkossa useampi kunnan asiantuntijoista perehtyy aiheeseen ja koulutautuu huomiomaan esteettömyystekijöitä rakennetussa ympäristössä. Esteettömyyskartoituskoulutuksen aikana kartoitetaan ohjatusti yksi kohde ja jatkossa voi kartoitusta suorittaa saaduin opein ja resurssien puitteissa. Yhteistyötä vammaisneuvoston kanssa tullaan kehittämään ja yhdessä pohditaan eri ratkaisuja esteettömyyden parantamiseksi.

Kunnan investointiohjelmassa pyritään saneeraamaan tai rakentamaan yksi leikkipaikka joka toinen vuosi. Saneerauksessa voidaan huomioida erityisesti esteettömyysasiat, ja seuraavan korjattavan leikkipaikan valinnassa voidaan mahdollisuuksien mukaan parantaa esteettömyyttä ja huomioida käyttäjäryhmät laajemmin.

Kuntien Hankintapalvelut Oy kilpailuttaa kevään aikana ulkoliikunta- ja leikkipaikkavälineet. Kilpailutuksessa huomioidaan myös välineitä, jotka soveltuvat eri kohderyhmille, mukaan lukien esteettömyys.

Kunnan oman henkilöstön kouluttautuminen sekä invalidiliiton esteettömyyskartoitajalistan asiantuntijoiden osaamista hyödyntämällä ja yhteistyössä vammais- ja seniorineuvoston kanssa toteutetut kartoitukset ja toimenpidesuunnitelmat sekä avoin vuorovaikutus ovat tärkeitä esteettömyysasioiden edistämiseksi. On hyvä huomata, että Lempäälässä on tehty työtä esteettömän ympäristön toteuttamisessa, mutta samalla voidaan todeta, että tämä työ on jatkuvaa ja on tärkeä pitää asiaa esillä tulevaisuudessakin. Yhteistyötä tarvitaan.

Lisätietoja infrapäällikkö Tiina Pekkala p. 050 383 9422

Esittelijä

Yhdyskuntajohtaja

Päätösehdotus

Yhdyskuntalautakunta päättää esittää kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle, että se hyväksyy selostusosan mukaisen lausunnon valtuustoaloitteeseen ja toteaa asian loppuun käsitellyksi.

Päätös

Yhdyskuntalautakunta hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.

Merkittiin pöytäkirjaan, että infrapäällikkö Tiina Pekkala oli asiantuntijana läsnä pykälän käsittelyn ja päätöksenteon ajan.

Tiedoksi

Vammaisneuvosto, seniorineuvosto, liikuntapaikka-asiantuntija,
kehittämisarkkitehti